

Σε μία συγκινητική τελετή, που διοργάνωσε ο Δήμος Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με την Πρεσβεία του Ισραήλ και την Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης στο Δημαρχείο, πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 27 Απριλίου 2015, η απονομή του τίτλου του «Δικαίου των Εθνών» του κέντρου Yad Vashem στην οικογένεια Οικονομάκου, η οποία διέσωσε τη μόλις δύο ετών τότε Εβραία Βικτωρία Μπενουζιλιο από τους Ναζί κατά την τραγική περίοδο του Ολοκαυτώματος.

Εκ μέρους της οικογένειας του Σταύρου και της Βασιλικής Οικονομάκου, που δε βρίσκονται πια στη ζωή, την τιμητική διάκριση έλαβε η ανιψιά του ζεύγους, Κωνσταντίνα Οικονομάκου. Στην τελετή παραβρέθηκε η διασωθείσα Βικτωρία Μπενουζιλιο και μέλη της οικογένειάς της, η Πρέσβης του Ισραήλ Ιρίτ Μπεν Άμπα, βουλευτές και εκπρόσωποι της Ισραηλιτικής Κοινότητας, των προξενικών αρχών και της αυτοδιοίκησης.

Στην ομιλία του ο Δήμαρχος Γιάννης Μπουτάρης χαρακτήρισε την εκδήλωση ιδιαίτερη τιμή για την πόλη, που έχει τύψεις για τη συμπεριφορά της στη διάρκεια της ναζιστικής θηριωδίας και τόνισε πως η απώλεια 50.000 συνανθρώπων μας δε θα ξεχαστεί ποτέ. «Η πράξη αυτή της οικογένειας Οικονομάκου αποδεικνύει ότι δεν υπήρχαν μόνο αδιάφοροι, αλλά και άνθρωποι που συμμετείχαν στη διάσωση έστω κι ενός Εβραίου συμπολίτη τους», είπε χαρακτηριστικά, παραθέτοντας τη φράση του Ταλμούδ «αυτός που σώζει μια ζωή, σώζει έναν ολόκληρο κόσμο».

Η Πρέσβης του Ισραήλ ανέφερε ότι περισσότεροι από 300 Έλληνες έχουν τιμηθεί με τον τίτλο του «Δικαίου των Εθνών», μεταξύ των οποίων ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, ο αρχηγός της Ελληνικής Αστυνομίας στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, οι Μητροπολίτες Ζακύνθου και Δημητριάδος και ο πρώην Δήμαρχος Ζακύνθου. Αναφερόμενη στον τίτλο επισήμανε ότι υπερβαίνει γενεές και ενώνει Εβραίους και Χριστιανούς, Ισραηλινούς και Έλληνες με δεσμούς φιλίας και αλληλεγγύης, ενώ η απονομή του είναι επίκαιρη, καθώς ο αντισημιτισμός αναζωπυρώνεται σε παγκόσμιο επίπεδο και ιδιαίτερα στην Ευρώπη. «Οι ιστορίες του Σταύρου και της Βασιλικής Οικονομάκη και των «Δικαίων των Εθνών» εμπνέουν όλους μας. Μας θυμίζουν ότι ακόμη και στους πιο σκοτεινούς καιρούς ενάρετοι άνθρωποι θα επιλέγουν το σωστό και μας υπενθυμίζουν ότι πρέπει να επιλέγουμε πάντα την αρετή, καθώς στεκόμαστε ενωμένοι ενάντια σε απεχθή φαινόμενα, όπως ο ρατσισμός, ο αντισημιτισμός και η ξενοφοβία».

Από την πλευρά του, ο Πρόεδρος της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, Δαβίδ Σαλιτιέλ επισήμανε ότι πίσω από τα 6.000.000 αθώων που δολοφονήθηκαν μόνο και μόνο λόγω του θρησκεύματός τους, κρύβονται ισάριθμες μοναδικές ιστορίες, ενώ ένας συγκριτικά μικρός αριθμός Εβραίων κατάφεραν να επιβιώσουν χάρη σε άτομα που με περισσή συμπόνια και γενναιότητα επέλεξαν να απλώσουν το χέρι στον διπλανό τους, δίνοντας πραγματικό νόημα στη λέξη «άνθρωπος». «Κάθε κομμάτι του Ολοκαυτώματος είναι ένα δίδαγμα για όλους μας, αλλά κυρίως για τους νεότερους. Γιατί τα παιδιά πρέπει από νεαρή ηλικία να αντιληφθούν τα ολέθρια αποτελέσματα που μπορεί να έχει η υιοθέτηση ρατσιστικών προτύπων και τρόπου σκέψης που οδηγεί στη βία, σωματική ή ψυχολογική. Παράλληλα, οφείλουμε να αναδεικνύουμε και το παράδειγμα αυτών των λίγων που, παρά τις τιτάνιες δυσκολίες που υπήρχαν, μπόρεσαν να αντισταθούν και να σταθούν αλληλέγγυοι δίπλα σε αυτούς που το είχαν πραγματική ανάγκη», επισήμανε ο Πρόεδρος.

Η απονομή του τίτλου στην οικογένεια Οικονομάκου πραγματοποιήθηκε έπειτα από έξι χρόνια έρευνας με συλλογή μαρτυριών και συνεντεύξεων, όπως ανέφερε ο Πρόεδρος του Συλλόγου Απογόνων Θυμάτων του Ολοκαυτώματος, Μάριος Σούσης, ο οποίος επισήμανε: «Ο τίτλος του «Δικαίου των Εθνών» είναι κάτι περισσότερο από τη βράβευση ενός ανθρώπου. Είναι κάτι περισσότερο από την τιμή που του δίνεται σήμερα, όταν αυτός εξέθετε τον εαυτό του με κίνδυνο να τιμωρηθεί από τους Γερμανούς και η τιμωρία αυτού θα ήταν ο θάνατος. Είναι η δύναμη που έχει μέσα του ο άνθρωπος να αντισταθεί στο θάνατο, να αντιτάξει στην αθλιότητα και στην ποταπότητα και να προτάξει τα ιδανικά της ελευθερίας, του δικαιώματος στη ζωή, την ανεξαρτησία, τη δικαιοσύνη, το σεβασμό της προσωπικότητας του ατόμου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας».

Εκ μέρους της Πρεσβείας η Κάρολ Μιωνή αναφέρθηκε στο ιστορικό της διάσωσης, καθώς και στο κέντρο Yad Vashem, το οποίο ιδρύθηκε το 1953 στην Ιερουσαλήμ ως η επίσημη αρχή για τη μνήμη των μαρτύρων και ηρώων του Ολοκαυτώματος. Όπως επισήμανε, σκοπός του κέντρου είναι η διαφύλαξη της μνήμης του Ολοκαυτώματος μέσω της εκπαίδευσης, της τεκμηρίωσης, της έρευνας και των δημοσιεύσεων, καθώς και η απότιση φόρου τιμής στους «Δικαίους των Εθνών», των μη Εβραίων που διακινδύνευσαν τη ζωή τους για να σώσουν Εβραίους.

Ξεχωριστή νότα στην εκδήλωση έδωσαν οι μαθητές του 28^{ου} ΓΕΛ Θεσσαλονίκης, οι οποίοι παρουσίασαν σε θεατρικό δρώμενο την ιστορία διάσωσης της Βικτωρίας Μπενουζιλιο, αλλά και τους στενούς δεσμούς που κράτησε με την οικογένεια Οικονομάκου μετά τη λήξη του πολέμου και την επιστροφή της μητέρας της από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Ιδιαίτερα συγκινημένη η Βικτωρία Μπενουζίλιο ευχαρίστησε θερμά όλους τους διοργανωτές και τόνισε: «Ας πάψει να υπάρχει φανατισμός στον κόσμο απ' όπου κι αν προέρχεται, είτε είναι θρησκευτικός, είτε πολιτικός, είτε αθλητικός. Ο φανατισμός είναι η μητέρα όλων των κακών».

Μετά την απονομή του τίτλου από τον Δήμαρχο και την Πρέσβη του Ισραήλ, η Κωνσταντίνα Οικονομάκου υπογράμμισε πως η στάση που κράτησε η οικογένειά της είναι αυτή που πρέπει να έχουν όλοι απέναντι σε όσους κινδυνεύουν, χωρίς καμία διάκριση, εθνική ή φυλετική.

Ακολουθεί η ιστορία των δύο οικογενειών:

Οι διασώστες: □ Σταύρος Οικονομάκος και Βασιλική Οικονομάκου

Η διασωθείσα: Βικτωρία Μονίνα-Μπενουζίλιο, γεν. 1942

Η ιστορία:

Η οικογένεια Μονίνα, γονείς και δύο κόρες, 7 και 2 ετών, ζούσαν στην Αθήνα.

Στις 25 Μαρτίου 1944, οι Γερμανοί συνέλαβαν όλους τους Εβραίους της πόλης, μεταξύ αυτών και τη γιαγιά της Βικτωρίας, τον πατέρα της Σάμμου και όλους τους συγγενείς της, οι οποίοι στάλθηκαν στο Αουσβιτς-Μπιρκενάου και δεν επέστρεψαν. Η μητέρα της Στερίνα, ήταν στο σπίτι, στη Β. Ουγκώ 56, όταν ένας αστυνομικός μπήκε στο σπίτι και της είπε πως είχε εντολή να τη συλλάβει. Μετά το πρώτο σοκ, άρχισε να πακετάρει ρούχα, για τα δυο της παιδιά, τη Βικτωρία και τη Ρενίκα. Στο σπίτι ήταν και η επτάχρονη ανηψιά της, Σέλλυ, που ήταν κόρη της αδελφής της, Ματίκας και του Μεναχέμ Λίτση. Ο αστυνομικός βλέποντάς την να ετοιμάζει και τα παιδιά, την ρώτησε αν ξέρει πού θα τους πάνε. Όταν η Στερίνα του απάντησε ότι φυσικά δεν ξέρει, εκείνος της είπε: «Άσε τα παιδιά σου εδώ. Αν είναι καλά εκεί που θα πας, έρχεσαι και τα παίρνεις... Αν δεν είναι καλά, άσε τα παιδιά σου να ζήσουν...».

Η σπιτονοικοκυρά, Κωνσταντίνα Κωνσταντά που άκουσε τη συζήτηση, πρότεινε στη Στερίνα Μονίνα να της αφήσει τα παιδιά. Της είπε: «έχω πέντε δικά μου παιδιά. Άφησέ μου τα παιδιά σου και ό,τι τρώνε τα δικά μου, θα τρώνε και τα δικά σου».

Μια άλλη εκδοχή λέει ότι όταν ήρθε ο αστυνομικός να πάρει τη Στερίνα Μονίνα και τις κόρες της, η σπιτονοικοκυρά είπε ότι τα παιδιά ήταν τα εγγόνια της που έμεναν μαζί της και πως πλήρωνε τη Στερίνα να τα προσέχει, επειδή η ίδια είχε πολλά παιδιά. Έτσι τα πήρε στο σπίτι της και ο αστυνομικός παρέδωσε τη Στερίνα Μονίνα στους Γερμανούς, που συγκέντρωσαν όλους τους Εβραίους στη Συναγωγή και τους έστειλαν στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου και από εκεί στο Άουσβιτς-Μπίρκεναου.

Όταν η μητέρα της Σέλλυ, η Ματίκα Λίτση, (η οποία έμενε απέναντι από τη συναγωγή στην οδό Μελιδώνη και παρακολούθησε τα γεγονότα) πήγε το βράδυ να πάρει το κορίτσι, βρήκε τη σπιτονοικοκυρά που της είπε τι είχε γίνει. Η Ματίκα πήρε τα κορίτσια στο σπίτι της, σε προάστιο της Αθήνας. Φοβόταν μην έρθουν να τη συλλάβουν και αυτή και για αυτό τον λόγο νοίκιασε ένα μικρό διαμέρισμα στη Δάφνη.

Οι γονείς Μονίνα ήταν πολύ φίλοι (σαν συγγενείς) με τον Σταύρο και τη Βασιλική Οικονομάκου, οι οποίοι δεν είχαν παιδιά. Όταν γεννήθηκε η Βικτωρία, ήταν σαν νονοί της. Όταν η Βικτωρία μεγάλωσε λίγο, η μητέρα της την έβαζε στο περβάζι για να τη βλέπει ο Σταύρος κάθε πρωί που πήγαινε στη δουλειά του και να της στέλνει φιλιά. Την αγαπούσε πολύ. Όταν δεν είδε τη Βικτώρια στο παράθυρο και συνειδητοποίησε ότι το διαμέρισμα ήταν κλειστό, ρώτησε τη σπιτονοικοκυρά, Κωνσταντίνα Κωνσταντά, τι συνέβη. Η Κωνσταντά του διηγήθηκε όλη την ιστορία και του είπε ότι τα κορίτσια βρίσκονταν με τη θεία τους. Ο Σταύρος έσπευσε στη Δάφνη και βρήκε τη Ματίκα που φρόντιζε επτά παιδιά, πέντε δικά της και δύο των Μονίνα.

Όταν ζήτησε να πάρει τη Βικτωρία, η θεία της χάρηκε, καθώς τον γνώριζε. Η Βικτωρία, που ήταν δύο ετών, δέθηκε μαζί του. Το ζεύγος Οικονομάκου, που όπως είπαμε, δεν είχε δικά του παιδιά, της φέρθηκε σαν να ήταν δικό τους παιδί... «Μου φέρονταν σα να ήμουν πριγκίπισσα», είπε η Βικτωρία Μπενουζιλιο. Ο Σταύρος ήταν διευθυντής του τελωνείου στο σιδηροδρομικό σταθμό της Αθήνας και βοήθησε με χρήματα και τρόφιμα τη θεία Ματίκα καθώς και άλλους συγγενείς.

Η στήριξη του Σταύρου τους βοήθησε να επιζήσουν. Η μητέρα της Βικτωρίας, Στερίνα, επέζησε και επέστρεψε στην Αθήνα, στο σπίτι της αδελφής της, Ματίκας. Το ζεύγος Οικονομάκου έντυσε ωραία τη Βικτωρία και την πήγε να συναντήσει τη μητέρα της. Η μικρή δεν μπορούσε να αποδεχτεί αυτή τη γυναίκα, που της φαινόταν ξένη, ως μητέρα της. Στα μάτια της, η Βασιλική ήταν η μητέρα της. Ήταν μια δύσκολη συνάντηση και για τις δυο πλευρές. Για τη μητέρα που είπε πως η σκέψη ότι θα συναντούσε τα παιδιά της, της έδινε τη δύναμη να επιβιώσει μέσα στο στρατόπεδο του θανάτου, και για το κορίτσι που αρνιόταν να δεχτεί την ξένη γυναίκα ως μάνα.

Η μητέρα της Βικτωρίας θεώρησε σωστό να αφήσει την κόρη της για άλλο ένα διάστημα στο ζεύγος Οικονομάκου και την επισκεπτόταν κάθε μέρα, μέχρι που η Βικτώρια τη γνώρισε από την αρχή. Η μητέρα της Βικτωρίας, που η οικογένειά της χάθηκε στο Ολοκαύτωμα, παντρεύτηκε ένα Θεσσαλονικό Εβραίο που έχασε επίσης τη γυναίκα και το παιδί του στο Άουσβιτς-Μπιρκενάου και μετακόμισαν από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη. Κράτησαν όμως επαφή με τον Σταύρο και τη Βασιλική μέχρι το θάνατό τους. Η μεγάλη αδελφή η Ρενίκα, μετανάστευσε στο Ισραήλ, με πρόγραμμα μετανάστευσης ορφανών παιδιών.

Την ιστορία της Βικτωρίας επιβεβαιώνει γραπτά η μαρτυρία της Αγγελικής Κασφίκη-Κοκκινάκη, που γεννήθηκε το 1927, η οποία έμενε στο σπίτι του ζεύγους Οικονομάκου. «Ήξερα ότι για πάνω από δύο χρόνια, το ζευγάρι είχε ένα δίχρονο κοριτσάκι με το όνομα Νίκη, κόρη του Σάμμου και της Στέλλας Μονίνα, που στάλθηκαν στο Άουσβιτς-Μπιρκενάου. Όλοι ξέραμε πως το κορίτσι ήταν Εβραία, όλοι την αγαπούσαμε και το ζεύγος Οικονομάκου την είχε σαν κόρη του».

[Πηγή: www.alterthess.gr , 27.4.15, Ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης τίμησε ελληνική χριστιανική οικογένεια που βοήθησε εβραϊκή την περίοδο του Ολοκαυτώματος]